

УДК 339.372.8

Помулева.В.М.¹, Пилипенко В.С.²

¹старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ФЕУ-618 НУ «Запорізька політехніка»

ТОРГОВА НАЦІНКА: ОСОБЛИВОСТІ РОЗРАХУНКУ І ОБЛІКУ

З огляду на значну і змінну номенклатуру товарів, підприємствам роздрібної торгівлі більш зручно здійснювати оцінку товарів за цінами продажу.

Відповідно до п. 22 П(С)БО № 9 такий метод можуть застосовувати (якщо інші методи оцінки вибуття запасів не виправдані) підприємства, що мають значну і змінну номенклатуру товарів з приблизно однаковим рівнем торгової націнки.

У разі обліку товарів за цінами продажу на субрахунку 282 відображають продажну вартість товарів, що складається з первісної вартості товарів і суми торгової націнки. Торгова націнка (далі – ТН) — це різниця між продажною вартістю товарів (з ПДВ) і первісною вартістю.

Торгову націнку доцільно встановлювати наказом по підприємству.

Суму торгової націнки можна формувати двома способами: в певному (фіксованому) розмірі ціни придбання товару або зворотним розрахунком, коли спочатку встановлюється продажна вартість товару, а потім визначається сума торговельної націнки.

Відповідно до Інструкції № 291 збільшення суми торгових націнок обліковується за кредитом субрахунку 285.

Торгова націнка нараховується в момент передачі товару до торговельного залу записом Дт 282 Кт 285.

Отже, залишок на субрахунках 281 і 282 — дебетовий, а на субрахунку 285 — кредитовий.

При цьому до фінансової звітності включається згорнуте сальдо за цими субрахунками — залишок за Дт 282 і 281 мінус залишок за Кт 285, тобто купівельну вартість товарів без суми торгових націнок.

Облік придбання товару і нарахування ТН наведено в таблиці 1.

Дохід від продажу товарів відображається на субрахунку 702 «Дохід від реалізації товарів», собівартість реалізованих товарів — на однойменному субрахунку 902 (Дт 902 Кт 282).

Таблиця 1 – Облік придбання товару і нарахування ТН

№	Зміст операції	Дт	Кт	Сума
1	Оприбутковано товари на склад	281	631	250000
2	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	631	50000
3	Передано товар зі складу в торговельний зал	282	281	250000
4	Нараховано торгіву націнку	282	285	150000
5	Проведено оплату постачальникові за товар	631	311	300000

При обліку товарів за методом цін продажу в аналітичних реєстрах бухгалтерії, які застосовує підприємство, відсутні дані щодо собівартості кожної одиниці товарів. А собівартість на кожен дату балансу обчислюється розрахунковим шляхом.

При методі ціни продажу, собівартість реалізованих товарів визначається як різниця між продажною вартістю реалізованих товарів і сумою ТН на ці товари (п. 22 П (С) БО 9).

Сума ТН на реалізовані товари визначається як добуток продажної (роздрібної) вартості реалізованих товарів і середнього відсотка ТН.

Середній відсоток ТН визначається діленням суми залишку торгових націнок на початок звітного місяця і торгових націнок у продажній вартості одержаних у звітному місяці товарів на суму продажної (роздрібної) вартості залишку товарів на початок звітного місяця та продажної (роздрібної) вартості одержаних у звітному місяці товарів: $(\text{Сальдо Кт } 285 + \text{Оборот Кт } 285) : (\text{Сальдо Дт } 282 + \text{Оборот Дт } 282) \times 100\%$.

П(С)БО № 9 передбачено два способи списання суми торгової націнки на реалізовані товари: зворотною кореспонденцією її нарахування - Дт 285 Кт 282 або Дт 282 Кт 285 методом сторно. Облік продажу товару в роздріб і списання ТН наведено в таблиці 2.

Таблиця 2 – Облік продажу товару і списання ТН

№	Зміст операції	Дт	Кт	Сума
1	Продано товари	301	702	180000
2	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	702	641	30000
Визначаємо середній % ТН за місяць: $150000 : 450000 \times 100 = 33,33\%$. Сума ТН = 59994 грн. $(180000 \times 33,33\%)$.				
3	Списано ТН на реалізовані товари	285	282	59994
4	Відображено собівартість реалізованих товарів: $180000 - 59994 = 120006$ грн.	902	282	120006

У даному випадку залишок товарів за Дт 282 - 220000 грн. (250000 + 150000 – 120006 - 59994), залишок торгової націнки Кт 285 – 90006 грн. (150000 – 59994), у балансі слід відображати залишок товарів в сумі 129994 грн. (220000 – 90006).

Підприємствам, що реалізують товари, на які державою встановлено граничний розмір торгової націнки, враховуючи вимоги законодавства стосовно контролю з боку держави за рівнем цін, слід відкривати аналітичні рахунки до субрахунків 282 і 285.